

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 860 sahifa.
2025-yil, noyabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELII	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	50
A.A. Ismailov	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherali o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH	89
Bobokulova Muhabbat Muhammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI	103
Xodjimatomov Xamidullo Mamirjonovich	
OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermamaxamatovna	

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilduza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIқ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIVALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalkova Komila Abdukhalkovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY JIATLARI	245
Xalikov S. X.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Iloxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhalkova Komila Abdukhalkovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDIDA LIDERLIK TUSHUNCHALARI.....	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
O'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI	408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI	414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	
OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEKANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTIONAL DOIRALAR	418
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI.....	427
Narzullaev Oybek Narzullaevich	
BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI.....	433
Axmedjanov Abdufoto	
KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA Koeffitsiyentlari asosida YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH	437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich	
ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА.....	442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА	445
Азимова Шахло Таировна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI	450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI INTEGRATSIYALASH.....	454
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	
INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH	470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI.....	477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich	
XORIY TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	496
Ramatillaev M.R.	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR.....	515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li	
TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEKANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDA.....	523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanoyna	
ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQRISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQRISH	531
Pulaton Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich	
KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI.....	542
Muminova Mavjuda Sharifovna	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI	547
Kadirkhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna	
MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI.....	552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich	
ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	558
Аллаева Г.Ж.	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI	564
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARI DOIRASIDA 2024-YILDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR TAHLILI	569
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
MINTAQA SANOATIDA AHOLI JON BOSHIGA YAQQ O'ZGARISHINING DINAMIK TAHLILI.....	574
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	

INFRATUZILMAVIY INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	583
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИИ.....	587
Максудова Шахиста	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINING INVESTITSION FAOLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	593
B.Sh.Shadmanov	
ECONOMIC INDICATORS OF SUPPLY CHAIN EFFICIENCY IN UZBEKISTAN'S EXPORT SECTOR	597
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LAR HISOBI VA ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	602
Muxtorova Maftuna Salohiddin qizi	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA BANKLARNING XAVFSIZLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI	607
Aliyeva Umidaxon Xusanboyevna	
XIZMATLAR SOHASI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	611
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaeovich	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS BASED ON THE PRINCIPLES OF A "GREEN ECONOMY"	615
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Kamolov Oybek Faxriddin o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	620
Халимжанов Дилшод Эргашбекович	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	626
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
NAMANGAN VILOYATI TURIZM SOHASINING SO'NGGI YILLARDA RIVOJLANISHI VA STATISTIK TAHLILI	630
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMILLAR TAHLILI	634
Faxriddinov Bahriddin	
INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	640
Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA SUV RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	645
Nurmatov Norbek Jo'rayevich	
MINTAQA LOGISTIK XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION VA INSTITUTSIONAL ISTIQBOLLARI	652
Xalimov Javlonbek Shaxriyorovich	
KORXONALARNING BANKROTLIK EHTIMOLINI SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA PROGNOZLASH	659
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЫНКОВ	665
Шомуродов Равшан Турсункулович	
MEDIA LOYIHALARINI BOSHQARISH: O'ZBEKISTON OAV AMALIYOTI TAHLILI	673
Yo'ldosheva Dilobar Jaxongir qizi	
O'QITISH NATIJALARINI ZAMONAVIY BAHOLASH TAMOYILLARI	677
Abdullayeva Sanobar Berdiyevna, Xujakulov Shaxriyor Shokir o'g'li	
MALAYZIYADA PROGRESSIV VA INKLYUZIV ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: 2024-YIL TAJRIBASI VA NATIJALARI	681
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОЦЕДУР ДЬЮ-ДИЛИДЖЕНС В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ.....	687
Прокудина Кристина Александровна	
HUDUDLARDA INVESTITSIYA SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	692
Xalilova Madinabonu Abduraxmon qizi	
LIZING MUOMALALARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	701
Baxadirov Alisher Komilovich	
TIJORAT BANKLARINING JISMONIY SHAXSLAR DEPOZITLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	705
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLASHTIRISH VA EKOTIZIMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	711
Erkinova Feruza Najmitdinovna	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI BAHOLASHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH: XAVF YOKI IMKONIYAT	717
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Tadjiev Erkin Muxitdinovich	
SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING TO'QIMACHILIK SANOATIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	723
Raximov Furqat Jalolovich	
OLIY TA'LIM MASSASALARINING MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	728
Mahmudov Akbar Abduraimovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	733
Abdullayev Suyun Artikovich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBILSOZLIK KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: "UZAUTO MOTORS" AJ AMALIYOTI VA NATIJALARI.....	737
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
WAYS TO USE MARKETING DATA IN THE MANUFACTURING ENTERPRISE VALUATION PROCESS	742
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
KICHIK SANOAT KORXONALARI O'RTASIDAGI ISHLAB CHIQARISH VA KOOPERATIV ALOQALAR HOLATI.....	747
Boyutrayev Olimjon Urayimovich	
BANK RISKLARI VA ULARNI TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA STATISTIK HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	753
Kamoldinov Sardorbek Maxamadsobir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLARNING ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	761
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI: TARIXIY MEROS VA ZAMONAVIY YASHIL TEXNOLOGIYALAR UYG'UNLIGI.....	766
Azimova Shohista Salohiddinova	
SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLI MARKIROVKALANGAN TOVARLARNI RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	770
Muxammadov Nodir Karimovich	
BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA "LEAN MANAGEMENT" TIZIMINI JORIY ETISHNING ILMIY ASOSLARI	775
Muhiddinov Ozodbek Ikromjon o'g'li, Shakirova Gulrux Po'latjon qizi, Ozodbek Musayev	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING TURISTIK POTENTIALI UMUMIY TAVSIFI.....	783
Madaminova Sanobar Askarovna	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA EKSPORT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI.....	789
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
AHOLINING TURMUSH DARAJASI VA UNING KO'RSATKICHLARI.....	794
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	

KORXONA ASOSIY XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKT SIFATIDA AHAMIYATI.....	799
Yuldashova Yoqutoy Murodjon qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA KADRLAR SALOHİYATINI SAQLAB QOLISH VA RIVOJLANTIRISH STRATEGİYALARI.....	803
Bekchanov Ruslan Ambiyatovich	
PARALLEL KORPUS ASOSIDA INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QISHLOQ XO'JALIK ATAMALARINING EKVIVALENTLIK XUSUSIYATLARI.....	807
Yulduz Xalilova Nasriddinovna	
KOLBASA VA GO'SHT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUARISHDA CHIQUINDISIZ ISHLAB CHIQUARISH ("ZERO WASTE") MODELINING ROLI: XORIJIY TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDAGI AMALIY YO'NALISHLAR.....	810
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
EKSPORTYO'R KORXONALARDA TOVAR VA XIZMATLAR EKSPORTI BO'YICHA QO'SHILGAN QIYMAT VA FOYDA SOLIG'INI TO'G'RI HISOBLANISHI TAHLILI VA ISTIQBOLLARI	814
Sobirova Xilola Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA TIKUV-TRIKOTAJ SANOATI RIVOJLANISHINING MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI	819
Ikramova Taxmina Latifovna	
YANGI RIVOJLANAYOTGAN BOZORLARIDA HR QAROR QABUL QILISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHDA IQTISODIY TA'LIMNING ROLI	824
Dilfuza Shokirova	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO BUXGALTERIYA STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	833
Abdiev Mutolib Anvar o'g'li	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	838
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
AKTIVLAR VA MAJBURIYATLARNI MHXS ASOSIDA BAHOLASHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	842
G'anibayev Iloxomjon Shokiraliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH JARAYONINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH BILAN BOG'LIQLIGI	847
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, Turdimuratova Aziza Alisherovna	
AGRAR ISHLAB CHIQUARISHNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "QISHLOQ XO'JALIGI-4.0" VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" KONSEPSİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	851
Yusupov Muxiddin Soatovich	

AGRAR ISHLAB CHIQUARISHNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA “QISHLOQ XO‘JALIGI-4.0” VA “AQLLI QISHLOQ XO‘JALIGI” KONSEPSIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH

Yusupov Muxiddin Soatovich

Oriental universiteti professori v.b., PhD

Annotatsiya. Maqolada “Qishloq xo‘jaligi–4.0” va “Aqlli qishloq xo‘jaligi” konsepsiyalaridan samarali foydalanish orqali agrar sektorni barqaror rivojlantirish hamda oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari yoritilgan. Xususan, raqamli texnologiyalar hamda “aqlli qishloq xo‘jaligi” texnologiyalarini joriy etish orqali qishloq xo‘jaligi ekinlari hosildorligi va chorva mollari mahsulдорligini oshirish, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmini ko‘paytirish orqali mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalariga e‘tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar; aqlli qishloq xo‘jaligi; Qishloq xo‘jaligi–4.0; aqlli dehqonchilik; aqlli dala; aqlli ferma; sun‘iy intellekt; IoT (Internet of Things); dronlar; aqlli sensorlar; hosildorlik; mahsulдорlik; oziq-ovqat ta‘minoti va xavfsizligi; qulay agrobiznes muhiti; qo‘shilgan qiymat zanjiri.

Abstract. This article examines sustainable development in the agricultural sector and strengthening food security through the effective use of Agriculture 4.0 and Smart Agriculture concepts. Specifically, it focuses on increasing crop yields and livestock productivity through the implementation of digital and smart agriculture technologies, as well as strengthening the country's food security by increasing agricultural production.

Key words: digital technologies; smart agriculture; Agriculture 4.0; smart farming; smart field; smart farm; artificial intelligence; IoT (Internet of Things); drones; smart sensors; crop yield; productivity; food supply and food security; favorable agribusiness environment; value chain.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы устойчивого развития аграрного сектора и укрепления продовольственной безопасности посредством эффективного использования концепций «Сельское хозяйство 4.0» и «Умное сельское хозяйство». В частности, уделяется внимание проблемам повышения урожайности сельскохозяйственных культур и продуктивности животноводства за счет внедрения цифровых технологий и технологий «умного сельского хозяйства», а также укрепления продовольственной безопасности страны за счет увеличения объемов производства сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: цифровые технологии; умное сельское хозяйство; Сельское хозяйство 4.0; умное земледелие; умное поле; умная ферма; искусственный интеллект; IoT (Интернет вещей); дроны; умные датчики; урожайность; продуктивность; продовольственное снабжение и продовольственная безопасность; благоприятная среда агробизнеса, цепочка создания добавленной стоимости.

KIRISH

Keyingi yillarda aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan uzluksiz va barqaror ta‘minlash masalasi jahon miqyosida global muammolardan biriga aylanmoqda. Mutaxassislarning ta‘kidlashicha, “global oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash masalasi birinchi navbatda oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish va qayta ishlash zanjirida ishlab chiqarishni modernizatsiyalash hamda raqamlashtirish, jumladan “Qishloq xo‘jaligi–4.0” konsepsiyasi doirasida “Aqlli qishloq xo‘jaligi”ni joriy etish bilan uzviy bog‘liqlikka ega” [1].

O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishga qaratilgan “O‘zbekiston–2030” strategiyasi, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi ““Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini

tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-sonli¹, 2019-yil 23-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-5853-sonli² Farmonlari, 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4699-sonli³ qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 17-dekabrdagi "O'zbekiston Respublikasi agrosanoat majmui va qishloq xo'jaligida raqamlashtirish tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 794-sonli⁴ qarorida qishloq xo'jaligida "Aqlli qishloq xo'jaligi" va "Qishloq xo'jaligi-4.0" kontsepsiyalarini keng joriy qilish, jumladan sun'iy intellekt, IoT (Internet of Things), dronlar, aqlli sensorlar, "big data" va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari asosida qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligi va chorva mollari mahsulдорligini oshirish hamda resurslardan samarali foydalanish; qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanishda raqamli axborot texnologiyalarini joriy etish; issiqxona xo'jaliklarida avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish; "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalarini joriy etishning normativ-huquqiy bazasini shakllantirish vazifalarini amalga oshirish ko'zda tutilgan.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mazkur mavzuda ilmiy tadqiqotlar olib borish bugungi kunning dolzarb masalalaridan sanaladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Agrar ishlab chiqarishni raqamlashtirish va zamonaviy innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali barqaror rivojlantirish, jumladan "Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Aqlli qishloq xo'jaligi" kontsepsiyalaridan samarali foydalanishning nazariy va uslubiy asoslarini tadqiq etish yuzasidan bir qator xalqaro tashkilotlar hamda xorijlik va respublikamizning yetakchi iqtisodchi olimlari tadqiqotlar olib borgan. Ular jumlasiga BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO), AQSh Xalqaro rivojlanish agentligi (USAID), Yevroosiyo iqtisodiy komissiyasi, S.A.Gryaznov, N.M.Trendov, S.Varas, M.Szen, M.Yusupov, I.Abdullaeva, B.Ahmedov, N.Karimov, B.Qulmatova, D.Buranova, E.Yusupov, D.Djalolova va boshqalarni [1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 13] kiritish mumkin.

Olimlar va soha mutaxassislarining fikricha, global oziq-ovqat ta'minoti va xavfsizligini ta'minlash masalasini tarmoqlarga raqamli texnologiyalar va innovatsion yechimlarni kiritish, boshqacha aytganda, "Qishloq xo'jaligi-4.0" kontsepsiyasi doirasida "Aqlli qishloq xo'jaligi"ni joriy etish orqali hal etish mumkin. Jumladan, Goldman Sachs Group tahlilchilari N.M.Trendov, S.Varas va M.Szenlarning ta'kidlashicha, ko'pchilik mamlakatlar "an'anaviy qishloq xo'jaligi"dan "aqlli qishloq xo'jaligi"ga bosqichma-bosqich o'tish orqali agrar sektorni jadal rivojlantirishga intilmoqda. Ularning prognozlariga ko'ra, bu borada yangi texnologik yechimlarni qo'llash 2050-yilga borib jahon bo'ylab qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini 70 foizga o'sishiga olib kelishi mumkin. Bu deyarli 800 mln dollarlik qo'shimcha mahsulot yaratish demakdir [2].

FAO tadqiqotlariga ko'ra, "qishloq xo'jaligini raqamlashtirish va avtomatlashtirish BRMning 1-maqsvadi — 'Kambag'allikni tugatish' va 2-maqsvadi — 'Ochlikni bartaraf etish', shuningdek ekologik barqarorlik va iqlim o'zgarishlari bo'yicha belgilangan vazifalarni amalga oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bunga tashqi ta'sirlarga barqarorlikni ta'minlash, resurslardan samarali foydalanish, oziq-ovqat mahsulotlari sifatini yaxshilash va xavfsizligini mustahkamlash evaziga erishish mumkin" [3].

AQSh Xalqaro hamkorlik bo'yicha agentligi (USAID) ekspertlari olib borgan tadqiqotlarga ko'ra, agrooziq-ovqat sektorida mobil texnologiyalar, ma'lumotlarni masofadan uzatish va qayta ishlash xizmatlarining kengayishi hozirning o'zida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilarning axborotga, ishlab chiqarish resurslariga, bozorlar va moliyaviy xizmatlarga hamda ta'lim olish imkoniyatlariga kirish imkoniyatini oshirmoqda. Raqamli texnologiyalar kichik fermer xo'jaliklarining raqamli agrooziq-ovqat tizimlariga integratsiyalashuvi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda [4].

E.Yusupov va D.Djalolovalarga ko'ra, raqamli texnologiyalarning agrooziq-ovqat sektori natijalari va oziq-ovqat ta'minoti zanjiri samaradorligiga ijobiy ta'sirini inkor etib bo'lmaydi [5].

Ammo, respublikamiz sharoitida agrar ishlab chiqarishda "Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Aqlli qishloq xo'jaligi" kontsepsiyalarini joriy etish va ulardan samarali foydalanish masalalarining yetarli darajada o'rganilmaganligi ushbu tadqiqot mavzusining tanlanishiga sabab bo'ldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Agrar sektorda "Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Aqlli qishloq xo'jaligi" kontsepsiyalaridan samarali foydalanish orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmini oshirish hamda ishlab chiqarish samaradorligini yuksaltirish

1 <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

2 <https://lex.uz/docs/-4567334>

3 <https://lex.uz/ru/docs/-4800657>

4 <https://lex.uz/ru/docs/-5179198>

masalalari bo'yicha tadqiqotlar olib borgan xalqaro tashkilotlar ekspertlari, xorijiy va milliy olimlarning ilmiy ishlari mazkur tadqiqotning nazariy-uslubiy asoslarini tashkil etadi. Tadqiqotda abstrakt va analitik mushohada, normativ va pozitiv tahlil, qiyosiy va omilli tahlil, statistik usullardan foydalanilgan.

Maqolani tayyorlashda O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi va O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy veb-sayti ma'lumotlaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qishloq xo'jaligi respublikamiz iqtisodiyotining yirik tarmoqlaridan biri bo'lib, qishloq aholisi farovonligining asosiy tayanchi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligining mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi salmog'i 2020–2024-yillarda 24,1 foizdan 19,2 foizga tushgan. Shunga qaramay, agrar sektor respublikada oziq-ovqat ta'minotining hamda aholining katta qismi bandligini ta'minlashda asosiy manba sifatida qaraladi. Jumladan, 2020–2024-yillarda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida bandlar sonida qishloq xo'jaligi salmog'i 26,4 foizdan (2024-y.) 22,7 foizgacha (2020-y.) kamaygan, mamlakat jami eksportida meva-sabzavot mahsulotlari eksporti salmog'i esa 5,0 foizdan (2024-y.) 6,7 foizgacha (2020-y.) yetgan. Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi mahsulotlarining yillik o'sish sur'atlari 2020–2024-yillarda o'rtacha 103,5 foizni tashkil etgan (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rni dinamikasi (1-o'rmon va baliq xo'jaligini qo'shgan holda)⁵

Ko'rsatkichlar	2020 yil	2021 yil	2022 yil	2023 yil	2024 yil	2024 y. 2020 y.ga nis., f.p.
Qishloq xo'jaligining mamlakat YalMdagi salmog'i, %da	24,1	23,6	22,3	21,2	19,2	– 4,9
Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi mahsulotining o'sish sur'atlari, (o'tgan yilga nisbatan foizda)	102,7	104,0	103,6	104,1	103,1	0,4 f.p.
Asosiy kapitalga kiritilgan jami investitsiyalarda qishloq xo'jaligi salmog'i, %da	7,0	7,4	5,9	4,8	5,1	– 1,9
Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida bandlar sonida qishloq xo'jaligi salmog'i, %da	26,4	25,2	25,1	23,9	22,7	– 3,7
Mamlakat jami eksportida meva-sabzavot mahsulotlari eksporti salmog'i, %da	6,7	5,7	5,9	4,8	5,0	– 1,7

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzilgan. www.stat.uz

Respublikamizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar va tarkibiy o'zgarishlar samarasi o'laroq, yildan-yilga aholi jon boshiga qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi oshib bormorda (2-jadval).

2-jadval. Respublikada aholi jon boshiga asosiy turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish dinamikasi

Mahsulot turlari	2020 y.	2021 y.	2022 y.	2023 y.	2024 y.	2024 y. 2020 y.ga nis., %
Don	221,0	218,7	224,1	232,2	238,8	108,1
Kartoshka	91,0	94,1	96,6	98,2	100,0	109,9
Sabzavot	301,8	310,8	313,1	317,3	322,7	106,9
Poliz	61,8	65,5	67,9	70,1	72,2	116,8
Meva va rezavorlar	81,4	81,7	84,1	85,7	87,1	107,0
Uzum	46,5	48,6	49,4	47,6	49,3	106,0
Go'sht (tirik vaznda)	73,6	75,5	76,5	77,8	79,2	107,6
Sut	320,7	322,9	326,2	328,7	334,8	104,4
Tuxum, dona	227	223	228	233	238	104,8
Baliq	4,2	4,9	5,2	5,4	5,4	128,6

5 Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida tuzilgan. www.stat.uz

Tadqiqotlarga ko'ra, keyingi yillarda O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi tarmog'ida mahsulotlar ishlab chiqarish hajmi barqaror o'sish tendensiyalarini namoyon etgan bo'lishiga qaramay, jahon taraqqiyotida yuz berayotgan global o'zgarishlar sharoitida (pandemiya, iqlim o'zgarishlari, siyosiy keskinliklar va ziddiyatlar, iqtisodiy inqirozlar) bu tarmoqning samaradorlik ko'rsatkichlari past bo'lib, barqaror oziq-ovqat ta'minoti hamda xavfsizligini ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan:

- tarmoqda band aholining jami bandlarga nisbatan salmog'i rivojlangan mamlakatlarda 1,3–5 foizni tashkil etsa, respublikamizda bu ko'rsatkich salkam 22,7 foizni (2024-y.) tashkil etadi va bu holat faol mehnat resurslarining katta qismini agrar sektorda unumsiz mehnat bilan band bo'lishiga olib kelmoqda;

- sug'oriladigan yerlarning qariyb 40 foizidan ortig'i sho'rlangan va kuchli sho'rlangan yerlar hisoblanadi, buning oqibatida tuproqda foydali moddalar miqdori o'rtacha darajadan pasayib ketgan;

- qishloq xo'jaligini texnika va agregatlar bilan ta'minlash darajasi past, mavjud texnikalarning aksariyat qismi 15 yildan ortiq muddatdan beri foydalanilmoqda, paxta va boshqa qishloq xo'jaligi ekinlari hosilining asosiy qismi qo'l mehnati yordamida yig'ib-terib olinadi;

- ekinlarning hosildor, kasalliklar va suvsizlikka chidamli, saqlash va tashish imkoniyatlari yuqori bo'lgan sifatli navlari hamda urug'liklar yetishmaydi; ularni rayonlashtirish va optimal joylashtirish, ilmiy asoslangan almashlab ekish tizimi yaxshi yo'lga qo'yilmagan;

- qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari agrokimyoviy tuproq tahlili, ekinlarni sputnik navigatsiya tizimlari orqali optimal joylashtirish, vegetatsiya davrida avtomatik oziqlantirish va kuzatib borish bo'yicha elektron platformalarga ega emas;

- qishloq xo'jaligi yerlarida zararkunanda va kasalliklarning rivojlanishini oldindan avtomatik tarzda aniqlash tizimi mavjud emas; qishloq xo'jaligi ekinlarining avlodli (reproduktiv) urug'lik materiallarining sifati pasayib ketgan;

- chorvachilikda aksariyat ish jarayonlari qo'l kuchi yordamida amalga oshiriladi, chorva mollarini oziqlantirish va ularning organizmini kuzatib borish hamda chorvachilikdagi boshqa jarayonlarni avtomatik rejimda amalga oshiradigan ilg'or texnologiyalar deyarli qo'llanilmaydi;

- bir sog'in sigirdan yiliga sog'ib olinadigan sut miqdori ko'rsatkichi Isroil, Daniya, Niderlandiya kabi mamlakatlarga nisbatan sezilarli darajada pastligicha qolmoqda;

- chorvachilikda nasl sifati pastligi, ozuqa ekinlarini yetishtirish maydonlarining yetishmasligi sababli fermer xo'jaliklarining chorva mollari ozuqasiga bo'lgan talabi yetarlicha qondirilmaydi [6].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi "Raqamli O'zbekiston–2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-sonli, 2019-yil 23-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-sonli farmonlari, 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4699-sonli qarori hamda boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda mavjud yer, suv va boshqa tabiiy resurslardan oqilona foydalanish borasida vazifalar belgilab berilgan.

Respublikamizda, ayniqsa agrar ishlab chiqarishni raqamlashtirish va tarmoqqa "Qishloq xo'jaligi–4.0" hamda "Aqlli qishloq xo'jaligi" konsepsiyalarini joriy etish masalalariga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 17-dekabrdagi "O'zbekiston Respublikasi agrosanoat majmui va qishloq xo'jaligida raqamlashtirish tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 794-sonli qarori bilan "Aqlli qishloq xo'jaligi texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi", "Aqlli qishloq xo'jaligi texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish bo'yicha 2021–2023-yillarga mo'ljallangan chora-tadbirlar dasturi", "2021–2022-yillarda agrar sohada zamonaviy axborot tizimlari va dasturiy mahsulotlarni keng joriy qilish bo'yicha chora-tadbirlar dasturi" hamda "2021-yilda 'Aqlli qishloq xo'jaligi' texnologiyalarini respublika hududlariga joriy qilish bo'yicha manzilli ro'yxat" tasdiqlangan. Mazkur qaror bilan tasdiqlangan "Aqlli qishloq xo'jaligi texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi"ning asosiy maqsadi — qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini va chorva mollari mahsuldorligini oshirishga e'tibor qaratgan holda, qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarishga yuqori texnologiyalarni joriy etish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish hisoblanadi. Strategiya oldiga qo'yilgan maqsaddan kelib chiqib quyidagi vazifalarni amalga oshirish ko'zda tutilgan: qishloq xo'jaligi yerlaridan foydalanishda raqamli axborot texnologiyalarini joriy etish; zamonaviy kompyuter texnologiyalarini tatbiq etish orqali suv resurslarini boshqarish va undan foydalanish; intensiv bog'larni tashkil etish va bog'dorchilik mahsulotlarini yetishtirishda avtomatlashtirilgan boshqaruv texnologiyalarini joriy etish; issiqxona xo'jaliklarida avtomatlashtirilgan, kompyuterlashgan intellektual texnologiyalarni joriy etish; qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish; zamonaviy axborot va kommunikatsiya texnologiyalari bilan jihozlangan logistika va savdo markazlarini tashkil etish; qishloq xo'jaligining barcha yo'nalishlari uchun "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalari bo'yicha malakali kadrlar tayyorlash va kadrlar malakasini oshirib borish; "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalarini joriy etishning normativ-huquqiy bazasini shakllantirish.

Bugungi kunda qishloq xo'jaligiga raqamli texnologiyalarga asoslangan "Aqlli qishloq xo'jaligi"ni joriy etish orqali "Qishloq xo'jaligi-4.0" innovatsion rivojlanish fazasiga kirilmoqda va "Aqlli dehqonchilik", "Aqlli dala", "Aqlli bog'", "Aqlli issiqxona", "Aqlli ferma" kabi ilg'or va samarali xo'jalik yuritish usullari keng kirib kelmoqda. Masalan, "Aqlli dehqonchilik" avtomatlashtirilgan intellektual tizim bo'lib, ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, tuproq va yer resurslari maydonlarining holati bo'yicha ma'lumotlarni yangilash, qishloq xo'jaligi ekinlarini joylashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish, qishloq xo'jaligi yerlarini taqsimlash, almashlab ekishni qo'llash, ekinlarni yetishtirish agrotexnologiyalari, yer va suv resurslaridan foydalanish hamda adaptiv-landshaft dehqonchiligi tizimining faoliyati va samaradorligini nazorat qilish va monitoringini olib borishni o'z ichiga oladi (3-jadval).

3-jadval. "Qishloq xo'jaligi-4.0" konsepsiyasi asosida "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalari tasnifi⁶

Texnologiyalar turlari	Texnologiyalar tasnifi
Aqlli dehqonchilik	avtomatlashtirilgan intellektual tizim bo'lib, ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, tuproq va yer resurslari maydonlarining holati bo'yicha ma'lumotlarni yangilash, qishloq xo'jaligi ekinlarini joylashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish, qishloq xo'jaligi yerlarini taqsimlash, almashlab ekishni qo'llash, ekinlarni yetishtirish agrotexnologiyalari, qishloq xo'jaligi yerlarini avtomatlashtirilgan tarzda baholash, yer va suv resurslaridan foydalanish va adaptiv-landshaft dehqonchiligi tizimining faoliyati va samaradorligini nazorat qilish va monitoringini olib borishni o'z ichiga oladi
Aqlli dala	raqamli texnologiyalarini joriy etish, tuproq, atrof-muhit va o'simliklar to'g'risidagi ma'lumotlarni tahlil qilish va tizimli qo'llash orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmining barqaror o'sishini ta'minlovchi tizim
Aqlli bog'	robotlashtirilgan hamda haydovchisiz mashina, agregatlarni qo'llagan holda bog'dorchilik mahsulotlarini yetishtirishning barcha texnologik jarayonlarini amalga oshiruvchi va nazorat qiluvchi intellektual tizim
Aqlli issiqxona	avtomatik rejimda o'simlikshunoslik mahsulotlarini yetishtirish uchun operator, agronom, muhandislarning ishtirokini maksimal darajada minimizatsiyalashgan avtonom, robotlashtirilgan va tashqi ta'sirlardan himoyalangan qishloq xo'jaligi ob'ekti
Aqlli ferma	inson ishtirokini (operator, chorvador, veterinar va boshqalar) talab qilmaydigan to'liq avtomatlashtirilgan rejimda qishloq xo'jaligi hayvonlarini parvarishlashga mo'ljallangan to'liq avtonom, robotlashtirilgan qishloq xo'jaligi ob'ekti

BMT Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO UN) tadqiqotlariga ko'ra, barqaror rivojlanish maqsadlari yo'lida qishloq xo'jaligini raqamlashtirish yoki "Aqlli qishloq xo'jaligi"ni joriy etishning tayanch shart-sharoitlari mavjud bo'lib, ularga quyidagilarni kiritish mumkin:

– raqamli texnologiyalarni qo'llashga imkon yaratuvchi minimal sharoitlar: raqamli texnologiyalarning mavjudligi; ularga jismoniy va moliyaviy jihatdan ulanish imkoniyatlari; aholining kompyuter savodxonligi darajasi; axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida ta'lim berish darajasi; raqamli texnologiyalar sohasidagi siyosiy chora-tadbirlar (elektron hukumat va boshq.);

– raqamli texnologiyalarni qo'llab-quvvatlovchi (yo'ldosh) sharoitlar: Internet, mobil aloqa va ijtimoiy tarmoqlarning tarqalganligi va ulardan foydalanish imkoniyatlari; raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalari; tadbirkorlik va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlanishi (biznes-inkubatorlar, startaplar va boshqa innovatsion dasturlar) [3].

Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish zanjirida raqamli texnologiyalarga asoslangan "Aqlli sanoat" va "Aqlli qishloq xo'jaligi"ni joriy etish orqali "Qishloq xo'jaligi-4.0" innovatsion rivojlanish fazasiga kirib borilmoqda (4-jadval).

⁶ Manba: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 17 dekabrda 794-son qarori bilan tasdiqlangan "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi" asosida tuzilgan.

4-jadval. Oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish zanjirini raqamlashtirish bo'yicha xorijiy tajribalar⁷

Mamlakatlar	Oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish zanjirini raqamlashtirish yo'nalishlari va natijalari
Niderlandiya	Raqamli texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, samarali logistika tizimi va yuqori mehnat unumdorligi Niderlandiyani bu borada yetakchi pozitsiyaga olib chiqdi. Vageningin universiteti g'oyasi asosida "oziq-ovqat vodiysi"ni yaratilishi mamlakatni oziq-ovqat eksporti va raqamli texnologiyalar bo'yicha yetakchilardan biriga aylantirdi. 2020 yil natijalari bo'yicha Niderlandiya axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishi darajasini ifodalovchi tarmoq tayyorgarligi indeksida birinchi o'rinni egalladi
Germaniya	Germaniya oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi vazirligi huzurida fan va biznes vakillaridan tashkil topgan ekspert guruhlar va "raqamli maydon"ni shakllantirish orqali turli tajribalar olib borilmoqda. Asosiy e'tibor qishloq hududlarida raqamli infratuzilmalar va keng polosali internetni rivojlantirishga qaratilmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishi darajasini ifodalovchi tarmoq tayyorgarligi indeksida Germaniya 12 o'rinni egallaydi
Isroil	Raqamli texnologiyalarning asosiy farqli xususiyati raqobatbardoshlik muammosini hal etishga fanlararo yondashuvning mavjudligidir. Innovatsion tadqiqotlar boshida Vulkani tadqiqot markazi turadi. Raqamlashtirish bo'yicha xalqaro reytinglarda yuqori pozitsiyalarni egallab keladi. Masalan global innovatsion indeksda Isroil 15 o'rinni egallagan
Polsha	Polshada agrosanoat majmuasini raqamlashtirish borasidagi davlat siyosatining o'ziga xosligi raqamli texnologiyalar vositasida byurokratik to'siqlarni bartaraf etish hamda davlat tomonidan ishlab chiqarishni tartibga solishni soddalashtirishga qaratilgan. Mamlakatda fermerlar uchun "yagona darcha" elektron platformasi mavjud bo'lib, u orqali fermerlarga kerakli yordam va servis xizmatlari ko'rsatish amalga oshiriladi. Elektron hukumatni rivojlantirish indeksida Polsha 24 o'rinni egallaydi

I.Abdullaeva va B.Ahmedovlarning fikricha, "aqlli qishloq xo'jaligi"dan foydalangan holda quyidagi natijalarga erishish mumkin:

- "aqlli issiqxonalar" o'g'itlar, kimyoviy moddalar va suvdan samaraliroq foydalanish hamda ekinlarni parvarish qilish uchun zarur bo'lgan xodimlar sonini optimallashtirishga, shuningdek, inson omili ta'sirida yuz beradigan yo'qotishlarni kamaytirishga imkon beradi. Bu butun sug'orish jarayoni va mikroiklimni nazorat qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, barcha tizimlarning rentabelligi va sifatini nazorat qilish orqali mahsulot sifatini yaxshilash va ishlab chiqarish xarajatlarni kamaytirish bilan birga, unumdorlikni 20-40% ga oshirish imkonini beradi;

- dron va multikopterlardan ekin maydonlarini xaritalash uchun foydalanish mumkin. Ulardan, shuningdek, dalalarning elektron 3D xaritalarini yaratish, o'g'it solish me'yorlarini hisoblash, dalalarni tekshirish va ekinlar holatini kuzatish, o'simliklar haroratini o'lchash (ayniqsa, qurg'oqchilik davrida), transport va qishloq xo'jaligi texnikalarining ishlashini nazorat qilish, yer maydonlarini qo'riqlash, o'simliklarni himoya qilish va o'g'itlashning optimal vositalarlarini tanlashda foydalanish mumkin;

- aqlli fermalar chorvachilik mahsuldorligi va mahsulot sifatini oshirishi, shuningdek, xarajatlarni kamaytirishi mumkin. Oziqlantirish, sog'ish va hayvonlar salomatligini nazorat qilishning avtomatlashtirilgan tizimlaridan foydalanish sog'in sigirlar mahsuldorligini 30-40 foizga oshirishi va mavjud ozuqa zaxiralardan samarali foydalanish imkonini beradi [7].

Tractica kompaniyasi hisob-kitoblariga ko'ra, 2024 yilga borib agrosanoat majmuasiga 594 ming donagacha qishloq xo'jaligi robotlari yetkazib beriladi. Tahlilchilar raqamli texnologiyalarni qishloq xo'jaligida qo'llashning quyidagi muhim yo'nalishlariga e'tibor qaratishadi: uchuvchisiz traktorlar va samolyotlar; moddiy resurslarni boshqarish; vegetatsiya davrida ekinlarni parvarish qilishning avtomatlashtirilgan tizimlari; chorvachilik fermalarini boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimlari [8].

So'nggi yillarda "Aqlli qishloq xo'jaligi" konsepsiyasining joriy etilishi agrar barqarorlikni ta'minlashning eng dolzarb va samarali yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Bu konsepsiya asosida IoT (narsalar interneti), sun'iy intellekt, sensorlar, uchuvchisiz qurilmalar, avtomatlashtirilgan sug'orish tizimlari kabi zamonaviy texnologiyalar yotadi. Mazkur texnologiyalar resurslardan tejamkor foydalanish, hosildorlikni oshirish va ishlab chiqarish tannarxini kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bois, agrar ishlab chiqarishni barqaror rivojlantirishda nazariy bilimlar va amaliy mexanizmlarning uyg'unligi, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasining kuchaytirilishi muhim hisoblanadi. Bu yo'nalishdagi izlanishlar va tajribalar nafaqat O'zbekiston, balki butun dunyo miqyosida agrar sohaning raqobatbardoshligini oshirish, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va ekologik izlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

⁷ Manba: Международный опыт развития цифровизации в АПК: государственная поддержка, регулирование, практика. Евразийская экономическая комиссия. Москва, 2018. <https://eec.eaeunion.org/upload/medialibrary/d62/>. –С. 8-9. asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Yer yuzida aholi soni ortib bormoqda bu esa oziq-ovqatga bo'lgan talabning oshishiga olib keladi. Natijada dunyoda aqilli qishloq xo'jaligi, "Qishloq xo'jaligi-4.0" degan konsepsiyalarni paydo bolishi va rivojlanishiga olib keldi. An'anaviy qishloq xo'jaligi usullari bu talabni qondirish uchun yetarli emas. "Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Aqlli qishloq xo'jaligi" konsepsiyalari zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali ihsosildorlikni oshirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga imkon beradi.

"Aqlli dala" raqamli texnologiyalarini joriy etish, tuproq, atrof-muhit va o'simliklar to'grisidagi ma'lumotlarni tahlil qilish va tizimli qo'llash orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmining barqaror o'sishini ta'minlashdan iborat. "Aqlli dala" yo'nalishidagi texnologik yechimlarni joriy etish quyidagilarni nazarda tutadi:

- o'simlik mahsulotlari ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarishning raqamli texnologiyalarini ishlab chiqish va monitoringini olib borish;
- ilmiy, ilmiy-texnik faoliyatni rivojlantirish uchun sharoitlar yaratish;
- dasturiy vositalarni qo'llagan holda tuproq, o'simlik va atrof-muhitning holati bo'yicha o'ta yuqori aniqlikdagi ma'lumotlarni yig'ish;
- o'simlik hosildorligiga ta'sir etuvchi yoki uni cheklovchi omillarni kamaytirishni ta'minlaydigan roqobotlashtirilgan texnologiyalarni ishlab chiqish.

"Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Aqlli qishloq xo'jaligi" konsepsiyalari o'zaro chambarchas bog'liq. Ushbu ishda bu konsepsiyalarning nazariy-uslubiy asoslarini kompleks tahlil qilish va ularning o'zaro bog'liqligini ochib berish muhimdir. O'zbekiston sharoitida tatbiq etish xususiyatlari mazkur konsepsiyalarni O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlarida, ya'ni iqlim, tuproq, suv resurslari va boshqa omillarni hisobga olgan holda tatbiq etish mexanizmlarini ishlab chiqish zarur.

Mutaxassislarning fikricha, qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari mavsum davomida 40 dan ortiq turli qarorlar qabul qilishlari zarur bo'ladi. Ushbu yechimlarning aksariyati ishlab chiqarish unumdorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan raqamlashtirishga bog'liq. Hozirgi vaqtda qishloq xo'jaligida mineral o'g'itlar va o'simliklarni himoya qilish vositalarining yetishmasligi yoki ortiqcha ishlatilishi, biologik xilma-xillikning yo'qolishi, qurg'oqchilik, cho'llanish va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq ko'plab muammolarga duch kelmoqda. Mutaxassislarning fikricha, hosilning 33 foizi ekish, yetishtirish, saqlash va tashish jarayonlarida nobud bo'ladi. Hozirgi vaqtda mavjud yer, suv, moddiy-texnika va mehnat resurslaridan oqilona foydalanishni ta'minlovchi "aqlli" fermerlik yoki "aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalari katta ahamiyatga ega [8].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot yuzasidan olib borilgan ilmiy izlanishlar asosida quyidagi xulosa va tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Olimlar va soha mutaxassislarning fikricha, global oziq-ovqat ta'minoti va xavfsizligini ta'minlash masalasini tarmoqlarga raqamli texnologiyalar va innovatsion yechimlar kiritish, boshqacha aytganda, "Qishloq xo'jaligi-4.0" konsepsiyasi doirasida "Aqlli qishloq xo'jaligi"ni joriy etish orqali hal etish mumkin. Raqamli agroteknologiyalarni hududiy sharoitga moslab joriy etish O'zbekistonning iqlim va tuproq sharoitlari turlicha bo'lganligi sababli, "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalarini joriy etishda har bir viloyat, tuman va hatto xo'jalik darajasida lokal agroxaritalar ishlab chiqilishi lozim.

2. Tadqiqotlarga ko'ra, agrooziq-ovqat sektorida mobil texnologiyalar, ma'lumotlarni masofadan uzatish va qayta ishlash xizmatlarining kengayishi hozirning o'zida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilarning axborot, ishlab chiqarish resurslari, bozorlar va moliyaviy xizmatlardan foydalanish hamda ta'lim olish imkoniyatlarini oshirmoqda. Raqamli texnologiyalar kichik fermer xo'jaliklarining raqamli agrooziq-ovqat tizimlariga integratsiyalashuvi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

3. Fermerlar va agrosanoat vakillarining raqamli savodxonligini oshirish amaldagi muammo hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar mavjud bo'lsa-da, fermerlarning ko'pchiligi ulardan foydalana olmaydi. Shu bois, qishloq xo'jaligi texnikumlari va kasb-hunar maktablarida "Aqlli qishloq xo'jaligi asoslari" fanini joriy etish taklif etiladi. Har bir tumanda mobil agroteknologiya o'quv markazlari tashkil etilishi lozim.

4. Suv taqchilligi sharoitida suvni tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish zarur. Mavjud tahlillarga ko'ra, suvning 35–40 foizi yetkazish jarayonida yo'qotilmoqda. Shu bois, kanallarni betonlash bo'yicha davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali infratuzilmani yangilash, "smart irrigation" tizimlarining O'zbekiston sharoitiga mos arzonlashtirilgan variantlarini ishlab chiqish taklif qilinadi.

5. Aqlli texnikalar va raqamli platformalarni subsidiyalash tizimini kengaytirish zarur. Bugungi kunda yuqori unimli texnikalar (lazerli tekislagich, GPS-traktorlar va boshqalar) ko'pchilik fermerlar uchun qimmat. Shu sababli, bu texnikalarni xarid qilishda davlat tomonidan 40–50 foiz subsidiya ajratish yoki kooperativ asosida bir texnikadan bir nechta fermerlar umumiy foydalanadigan tizimni yo'lga qo'yish taklif etiladi.

6. Qo'shilgan qiymat zanjirini raqamli tizim asosida yaratish lozim. Ko'pchilik mahsulotlar faqat xomashyo sifatida sotilmoqda. Har bir viloyatda "Agro Logistika va Raqamli Qayta Ishlash Markazlari" tashkil etish, blokcheyn texnologiyasi asosida "Fermerdan xaridorgacha" raqamli izlash tizimini yaratish zarur. Aqlli

qishloq xo'jaligida xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish uchun startaplar uchun grantlar va soliq imtiyozlarini kengaytirish, IT-kompaniyalar bilan birgalikda agrotexnologik ekotizim yaratish taklif etiladi.

7. Tadqiqot doirasida olingan natijalar asosida quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi:

- agrar ishlab chiqarishni zamonaviy texnikalar, mashinalar va uskunalar bilan ta'minlash darajasini oshirish hamda ekinlarni parvarishlashning intensiv, resurs tejovchi va zamonaviy agrotexnologiyalarini keng joriy etish;
- raqamli texnologiyalarga asoslangan "Qishloq xo'jaligi-4.0" va "Sanoat-4.0" konsepsiyalarini qo'llashning ahamiyati va nazariy-uslubiy asoslarini tadqiq etishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni kengaytirish;
- raqamli texnologiyalar asosida "Sanoat-4.0" konsepsiyasini joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini yaratish hamda bu borada fan-texnika yutuqlarini amaliyotga tatbiq etish;
- avtomatlashtirilgan raqamli texnologiyalarni qo'llashga asoslangan "Aqlli sanoat", "Aqlli fabrikalar" (intelligent manufacturing), "ulkan ma'lumotlar" (Big Data), "bulutli texnologiyalar" (cloud technologies), "agrosanoat majmui boshqaruvida raqamlashtirilgan texnologiyalar", "aniq dehqonchilik", "Aqlli dala", "Aqlli bog'", "Aqlli issiqxona" va "Aqlli chorva fermasi" kabi innovatsion usullarni joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish hamda ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini baholash;
- raqamli texnologiyalar asosida qishloq xo'jaligi ekinlarini optimal joylashtirish, oziq-ovqat va resurslar bozorlari konyunkturasini prognozlashning balanslashgan muvozanatlik va iqtisodiy-matematik modellari tizimini ishlab chiqish;
- rivojlangan mamlakatlardagi "Aqlli qishloq xo'jaligi" hamda raqamli texnologiyalar tizimi qo'llash tajribalarini o'rganish, ularning maqbul jihatlarni tanlab, respublikamiz sharoitlariga moslashtirish;
- oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni samarali tashkil etishda zamonaviy intellektual texnologiyalar — haydovchisiz boshqariladigan o'ziyurar texnikalar, kamera va sensorlar bilan jihozlangan navigatsiya dronlari, chorva mollari va ekinlar organizmi, tuproq namligi va mikroiklimni kuzatuvchi datchiklar, chorvachilikni boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimlari, ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqarish platformalari kabi aqlli yechimlarni yaratishda neyrotarmoq dasturlarini ishlab chiqish va joriy etish bo'yicha amaliy yo'riqnomalar ishlab chiqish;
- turli kasalliklar va zararkunandalarga qarshi kurashish sohalarida ilmiy tadqiqotlar olib borish, qishloq xo'jaligida gen injiniringi bo'yicha jahon tajribasidan foydalanib milliy tizimni shakllantirish;
- oziq-ovqat mahsulotlarini yetishtirish, saqlash, birlamchi va chuqur qayta ishlash, shuningdek sotish jarayonlarini yagona raqamli platformaga bog'lash orqali "qo'shilgan qiymat zanjiri"ni kuzatib borish va tizimda mahsulotlar nobud bo'lishi bilan bog'liq yo'qotishlarni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yusupov M.S. Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari. "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali, 11-12-son (dekabr), 2023 y. -846 b.
2. Трендов Н. М., Варас С., Цзен М., Цифровые технологии на службе сельского хозяйства и сельских регионов (справочный документ). Продовольственная и сельскохозяйственная организация Объединенных Наций (ФАО ООН). Рим, 2019. С. 8-9.
3. ФАО. Положение дел в области продовольствия и сельского хозяйства – 2022. Автоматизация сельского хозяйства как инструмент преобразования агропродовольственных систем. Рим, ФАО. <https://doi.org/10.4060/cb9479ru>.
4. USAID. 2018. Digital farmer profile: Reimagining Smallholder Agriculture. Washington D.C.: USAID.
5. E.Yusupov, D.Djalalova. The significance and ways of development of digitalization of the economy in agriculture // TSUE International Online Conference «Sustainable agricultural development and regional cooperation for inclusive growth in Central Asia» 20 - 22 October 2020. P. 11.
6. M.Yusupov. Oziq-ovqat mahsulotlarini yetishtirish va qayta ishlash zanjirida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish imkoniyatlari. "Milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlash va yalpi ichki mahsulotda sanoat ulushini oshirish istiqbollari" mavzusida respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami. -T.: TDIU, 2023. – 264 b.
7. Abdullaeva I.M., Axmedov B.R. «Aqlli» qishloq xo'jaligi – xorij tajribasi va innovatsion texnologiyalar // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. №5, sentyabr-oktyabr, 2020 yil. 3-5 b.
8. Karimov N., Qulmatova B., Buranova D. Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari // Academic Research in Educational Sciences. Volume 2. Issue 2. 2021. P. 4.
9. Yusupov M.S. O'zbekistonda "Aqlli qishloq xo'jaligi" va "Qishloq xo'jaligi - 4.0" konsepsiyalarini rivojlantirish. Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi doirasida iqtisodiyot tarmoqlarini innovatsion jadal rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirish" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari tўplami. -T.:Oriental universiteti. 26 aprel, 2023.
10. Stafford-Smith M. et al. Integration: the key to implementing the Sustainable Development Goals //Sustainability science. – 2017. – T. 12. – №. 6. – P. 911-919.
11. Griggs D. et al. Sustainable Development Goals for people and planet //Nature. – 2013. – T. 495. – №. 7441. – P. 305-307.
12. Гомес И., Тивант Л. Учебное пособие по органическому сельскому хозяйству. Продовольственная и сельскохозяйственная организация Объединенных Наций. Будапешт-2017. -С. 120.

13. ФАО, МФСР, ЮНИСЕФ, ВПП и ВОЗ. 2023. Положение дел в области продовольственной безопасности и питания в мире – 2023. Урбанизация, преобразование агропродовольственных систем и здоровый рацион питания в сельско-городском континууме Рим, ФАО. –С. 9. <https://doi.org/10.4060/cc3017ru>
14. Robert K. W., Parris T. M., Leiserowitz A. A. What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice //Environment: science and policy for sustainable development. – 2005. – Т. 47. – №. 3. – P. 8-21.
15. Global Hunger Index (GHI), (2023). Global Hunger Index scores by 2023 GHI rank. www.globalhungerindex.org.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>